

Het Zwin

A. FLAUSCH

In ons Bulletin maakt het Reservaat van het Zwin in het algemeen het onderwerp uit van een verslag van waarnemingen waar de Conservator voor onze lezers de meest belangwekkende aspecten weergeeft op gebied van ornithologie.

Graaf Léon Lippens, wiens persoonlijkheid zich vereenzelvigt met het Zwin, beschrijft ons ditmaal interessante waarnemingen verricht gedurende het jaar 1968.

Maar het is soms nuttig het biotoop en zijn bewoners te verlaten en belang te stellen in de organisatie van een Reservaat.

Het Zwin is een proefstation waaruit is bewezen — tegenstrijdig met hetgeen sommige specialisten beweerden — dat het beschermen van de natuur, enerzijds, en het bedrijvig toerisme, anderzijds, niet onverenigbaar zijn.

De proef duurt reeds 17 jaar en in 1968 kreeg het Zwin 250.000 bezoekers en het aantal vogels — zowel broedende als trekkende en overwinterende — groeit steeds aan.

Om dit resultaat te bereiken is het Zwin in drie zones verdeeld, waarvan er twee niet toegankelijk zijn voor het publiek, behalve tijdens begeleide wandelingen (twee maal per week). In deze twee zones zijn de meeste vogels geconcentreerd en kan men ze van op zekere afstand gadeslaan.

In de voor het publiek toegankelijke zone, die ongeveer de helft van de totale oppervlakte beslaat, verblijven talrijke vogels die men héél kort kan benaderen, daar de tegenwoordigheid van de mens ze helemaal niet hindert.

Het reservaat van het Zwin is een modelreservaat in zijn genre en indien zijn oppervlakte van 150 hectaren wel de schaal weergeeft van onze 30.000 km², dan kan zijn structuur talrijke landen tot voorbeeld dienen.

Inderdaad, in het Zwin vinden wij al de eigenschappen van een modern reservaat: de zorg voor bescherming gepaard gaande met deze van opvoeding, beredeneerde tussenkomst met het oog op de verbetering van het biotoop, mogelijkheid voor specialisten tot verwezenlijking van opzoekingen, zuinige steun. Bovendien is het Zwin een Internationaal Reservaat, daar een gedeelte van zijn oppervlakte zich in Nederland bevindt, dat ook volledig beschermd is. De bescherming is verwezenlijkt in 1952 wanneer een omheining werd geplaatst. Deze maatregel heeft destijds enige protesten uitgelokt maar werd ruimschoots verrechtvaardigd door het groeiende aantal wandelaars uit de naburige vakantiecetra en door gewetenloze handelaars die deze plaats met commercieel doel uitbuiten.

Het levend aspect van het Zwin is misschien het meest kenmerkend, het meest belangwekkend; de verzamelingen van de tentoongestelde vogels werden bezocht door tienduizenden bezoekers, en dit aantal bevat een zekere hoeveelheid vogelliefhebbers die daar de gelegenheid kregen hun eerste noties over ornithologie te verwerven.

De geleide bezoeken in de voor het publiek normaal verboden zone laten meer gevorderde liefhebbers toe zich vertrouwd te maken met de minder ge-

Het paarspel van de kluten gelijkt op de moderne choreografie
(Foto R. Vermeire - april 1968)

kende soorten, tenminste wanneer het geluk hun gunstig is (Het is duidelijk dat deze „zeldzaamheden” niet steeds op dezelfde plaats verblijven en dat de goede wil van de Conservator zich beperkt tot het aanduiden van deze plaatsen aan de bezoekers!).

De bezoeker kan zijn dokumentatie vervolledigen ter plaatse daar de boekhandel beschikt over een ruime verzameling ornithologische werken.

In een klein land als het onze, onderhevig aan overbevolking, intensieve landbouw en groeiende nijverheid, mag de bescherming niet alleen passief blijven. Men moet de gebieden „onderhouden”, dat wil zeggen, ofwel strijden tegen een te snelle natuurlijke ontwikkeling, ofwel tegen de beschadiging veroorzaakt door mensenhanden. Daarom heeft men gebruik gemaakt van de verhogingswerken van de internationale dijk, na de vloedgolf van 1953, om enkele vijvers en een geul te delven.

Dank aan de eilandjes in het midden van de vijvers, hebben de *visdieffjes* zich terug op Belgisch grondgebied gevestigd, nadat ze sinds geruime tijd ons land verlaten hadden.

De geul vergemakkelijkt de toegang van het zoutwater en bevordert aldus het behoud van de enige grote schorre in België.

Het „ingrijpen” werd nog toegepast in een ander domein: de acclimatisering van verschillende soorten, zoals de ooievaars (zie ons Bulletin 1966) en de grauwe ganzen, die een groep vormen van ongeveer 250 vogels. Meer dan 500 gansjes zijn geringd geworden in enkele jaren: 118 in 1968.

Het wetenschappelijk werk bestaat uit een permanent ringstation (4.598 exemplaren van 93 verschillende soorten geringd in 1968) en uit onderzoeken door onafhankelijke vorsers die dankbaar gebruik maken van de grote mogelijkheden van dit Reservaat. Het Zwin is een rijk overwinteringsgebied, gelegen op een zeer drukke vogeltrekweg; het belang van het gebied voor het ringwerk is dan ook zonder meer duidelijk.

Zij die de Nationale Parken van de Everglades of van Crater Lake in de Verenigde Staten bezochten, vinden dat een vergelijking tussen de afmetingen van deze oorden en deze van het Zwin onmogelijk is. Dit is zeker juist, en het korps met de grote hoeden van de „Rangers” is zeker talrijker dan de sympathieke groep medewerkers van Graaf Lippens. Het is nochtans bewezen dat het Zwin een goed antwoord is op de „Amerikaanse uitdaging” inzake natuurbescherming, en dat het aan alle principes van een echt Internationaal Park beantwoordt.

Enkele Ornithologische waarnemingen in het Zwin in 1968

Léon LIPPENS

Het belang van een ornithologisch reservaat zoals dat van het Zwin berust op het feit dat men er alle dagen van het jaar de vogels waarneemt en men er van hun doortochten, gedragingen, verplaatsingen enz. nota neemt. Een ringstation is er gans het jaar werkzaam: de konservators, bewakers en talrijke bezoekers zijn er de getuigen van de afwikkeling van de jaarlijkse levenscyclus van de vogels. Aldus ontsnappen weinig gebeurtenissen aan onze waarneming.

Om zich een beeld te vormen van de ornithologische rijkdom van het Zwin lijkt het mij wel nuttig, ten minste éénmaal in de annalen van het bulletin de aandacht te vestigen op enkele belangrijke feiten die zich in de loop van het jaar 1968 hebben voorgedaan: